

Nr 341

Av herr **Osvald m. fl.**, om utredning rörande högskolornas organisatoriska ställning m. m.

Under senare tid har man i vida kretsar kommit till insikt om det trängande behovet av effektivisering av den högre undervisningen. De från våra universitet och högskolor ständigt återkommande kraven på vidgade möjligheter för forskning och undervisning ha mött allmän förståelse. Icke minst har det av studentkårerna för någon tid sedan framlagda siffermaterialet klargjort, att den upprustning, som igångsattes omedelbart efter världskriget, måste fortsättas, om vi inte skola bli efter i den kulturella utvecklingen. Våra universitet och högskolor måste sättas i stånd att tillgodose de växande behoven på kulturlivets skilda områden.

Det är emellertid uppenbart, att vi därjämte måste se till att våra resurser utnyttjas på det mest rationella sättet. En av de vägar, som därvid bör beträddas, är en närmare administrativ samordning av universitet och högskolor. En sådan torde lättast kunna vinnas genom att alla högre undervisningsanstalter underställas kanslern för rikets universitet. Då statsutskottet i sitt utlåtande nr 180 vid 1954 års riksdag behandlade ett motionsvis framfört förslag om utredning av detta organisatoriska spörsmål, uttalade utskottet bl. a.: "Flertalet av de i ärendet hörda myndigheterna ha i sina remissvar vitsordat behovet av ett vidgat samarbete mellan universitet och högskolor. Det har även i remissvaren framhållits, att vissa organisatoriska åtgärder erfordrades för ett rationellt ordnande av nämnda samarbete." Att det inom akademiska kretsar finnes en mycket utbredd opinion för ett närmare samarbete har också vitsordats av andra än de hörda remissmyndigheterna.

I flera av de ovan åberopade remissvaren har uttalats, att en eventuell utredning måste vara förutsättningslös. Vi dela helt denna uppfattning och mena, att den utredning, som här föreslås, bör få fria händer att undersöka olika alternativ, varibland även det, som framfördes under debatten i första kammaren om statsutskottets utlåtande nr 180, nämligen att infoga högskolorna i universiteten — i fråga om de till Stockholm förlagda högskolorna skulle det närmast bli fråga om att förverkliga tanken på ett Stockholms universitet.

Vid den tid, då den nuvarande universitetsorganisationen med fyra fakulteter tillkom, var all högre undervisning förlagd till universiteten. Den högre undervisning, som senare tillkommit, har till väsentlig del förlagts till fri-

stående högskolor. En sådan organisatorisk förändring att dessa inlemmades i universiteten, skulle helt säkert ur många synpunkter vara till fördel.

En del högskolestyrelser ha gjort gällande, att kontakten med de praktiska verksamhetsfält, för vilka högskolorna utbilda personal och bedriva forskning, skulle bli lidande om högskolorna inordnades under kanslersämbetet och styrelserna avskaffades. I särskilt hög grad skulle detta, har det sagts, gälla för lantbrukshögskolan, vars undervisning och forskning är nära förknippad med jordbrukets försöksverksamhet, vilken ansetts böra sortera under jordbruksdepartementet. Härtill må anmärkas, dels att kontakten med de praktiska verksamhetsfälten icke uppehålls eller förmedlas av styrelserna utan på helt andra sätt, dels att i många länder med ett väl utvecklat jordbruk och en högstående jordbruksforskning denna är knuten till universitetsinstitutioner, som har hand om inte bara den högre undervisningen och den vetenskapliga forskningen på jordbrukets område utan också den praktiskt inriktade egentliga försöksverksamheten.

I anslutning härtill må dock nämnas, att i styrelserna för vissa högskolor ingå representanter för stora bidragsgivare. Även om styrelserna i nuvarande form skulle komma att avvecklas även för dessa högskolor, torde det vara möjligt att finna någon form för att ge ifrågavarande bidragsgivare möjlighet att framföra sina önskemål.

Den här antydda omorganisationen skulle inte endast vara till fromma för samarbetet och för ett effektivt utnyttjande av tillgängliga ekonomiska resurser. Även i andra avseenden skulle den medföra avgjorda fördelar. Sålunda skulle befodringsärendena i hög grad vinna på om de kunde handläggas av en för alla högre läroanstalter gemensam överinstans, och frågor rörande lönegradsplaceringen av de olika läroanstalternas tjänstemän skulle kunna lösas efter enhetliga principer, om de finge handläggas av en dylik överinstans.

Från olika håll ha farhågor uttalats för att kanslersämbetet skulle komma att svälla till ett stort ämbetsverk, om all högre undervisning skulle inordnas under ämbetet. Dessa farhågor äro helt visst överdrivna. Redan nu är emellertid kanslersämbetet i stort behov av förstärkning av arbetskraften, och den ytterligare ökning, som skulle erfordras vid en omorganisation av här antydd art, är icke av sådan storleksordning, att ämbetets karaktär därav skulle komma att påverkas.

Såsom inledningsvis antytts, är frågan om en upprustning av våra högre läroanstalter så angelägen, att det vore naturligt, om hela detta frågekomplex snarast möjligt bleve grundligt utrett. I samband därmed eller vid sidan därav bör även frågan om organisationsformerna beaktas, så att de medel, som kunna komma att ställas till förfogande, bli utnyttjade på det mest rationella sättet.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en allsidig och förutsättningslös utredning snarast möjligt om högskolornas organisatoriska ställning och därmed sammanhängande spørsmål.

Stockholm den 26 januari 1955

Hugo Osvald

Edgar Sjödahl

Tor Björnberg

Ebbe Ohlsson

H. Weiland

Nr 342

Av fru **Sjöström-Bengtsson m. fl.**, om ändrad organisation av den yrkesmedicinska centralen vid karolinska sjukhuset.

(Lika lydande med motion nr 407 i Andra kammaren)

Stockholm den 26 januari 1955

Anna Sjöström-Bengtsson

David Ollén

Gunnar Lodenius

Ebbe Ohlsson
